

CONSELL SUPERIOR DE LA JUSTÍCIA DEL PRINCIPAT D'ANDORRA
(2017). [MANUAL DE LLENGUATGE JURÍDIC \[EN LÍNIA\]](#)

Juan Jiménez-Salcedo*

Paraules clau: Llengua catalana; llenguatge jurídic; Principat d'Andorra; dret andorrà; aspectes convencionals.

BIBLIOGRAPHICAL REVIEW OF:

Consell Superior de la Justícia del Principat d'Andorra (2017). [Manual de llenguatge jurídic \[en línia\]](#).

Keywords: Catalan language, legal language, Principat d'Andorra, Andorran law, conventional aspects.

* Juan Jiménez-Salcedo, professor del Departament de Traducció i Filologia de la Universitat Pablo de Olavide, de Sevilla. jimsal@upo.es.

Citació recomanada: Jiménez-Salcedo, Juan (2018). [Recensió de l'obra: *Manual de llenguatge jurídic*, del Consell Superior de la Justícia del Principat d'Andorra]. *Revista de Llengua i Dret, Journal of Language and Law*, (70), 253-256, DOI: [10.2436/rld.i70.2018.3191](https://doi.org/10.2436/rld.i70.2018.3191).

A finals del 2017, el Consell Superior de la Justícia del Principat d'Andorra va publicar el *Manual de llenguatge jurídic*, una obra la finalitat de la qual és furnir criteris d'estil, gramaticals i convencionals, a més d'indicacions sobre toponímia, als operadors judicials i als organismes legislatius o amb competència reglamentària, i també a qualsevol funcionari de les administracions dependents del Govern d'Andorra o dels comuns (ajuntaments). L'obra pretén també contribuir al moviment internacional de simplificació del llenguatge administratiu, del qual forma part el Principat com a país signant de la Declaració de la XVIII Assemblea de la Cimera Judicial Iberoamericana, més concretament de l'acord sobre llenguatge clar i accessible. Ultra aquest objectiu de simplificació, l'obra s'inscriu en la tasca de fixació del llenguatge jurídic català engegada per treballs anteriors arreu del domini lingüístic. Aquest corpus s'ha concretat en cursos i manuals (Duarte, Alsina i Sibina, 1998; Justícia, 2008), però també en eines de referència per a la correcció de textos, amb disposicions aplicables a la redacció juridicoadministrativa¹.

El primer bloc del Manual conté prescripcions sobre l'estil del llenguatge jurídic (p. 7-16). Aquestes prescripcions es basen en dos principis fonamentals, el de funcionalitat i el d'objectivitat². Pel que fa a la funcionalitat, es preconitza un ús precís de la terminologia i de la fraseologia jurídiques, així com un estil concís que eviti redundàncies, expressions supèrflues i nominalitzacions no pertinents; la funcionalitat implica també l'aplicació d'un criteri de claredat que afavoreixi la selecció d'expressions planeres i usuals i l'organització lògica dels elements de la frase. Quant a l'objectivitat, les indicacions es refereixen als *tractaments personals*, denominació general que designa tant la forma pronominal a fer servir per adreçar-se al destinatari d'una comunicació administrativa³ com la proscripció de les formes impersonals, tan habituals en el llenguatge jurídic. En aquesta mateixa secció, també es descriuen les formes d'afalac o de submissió, que han d'evitar-se per donar pas a una expressió neutra, i els tractaments protocol·laris, que s'han de fer servir de manera força limitada i només en documents solemnes. Cal remarcar l'aportació que fa el Manual quant a la fixació dels tractaments protocol·laris andorrans, els quals no han tingut un tractament específic en els llibres d'estil en llengua catalana (Jiménez-Salcedo, 2017: 125, n. 35).

Aquest bloc es completa amb una breu referència al llenguatge administratiu no sexista. Es podria haver desenvolupat aquesta secció, ja que no s'acaba d'entendre exactament quina és la seva posició prescriptiva. Hom afirma que cal evitar l'ús sexista del llenguatge, però al mateix temps es critica el caràcter artificiosos d'alguns dels recursos quan es fan servir de manera excessiva. Hauria calgut matisar aquesta posició, ja que el problema no és el recurs, sinó l'ús abusiu que se'n pot fer, sobretot tenint en compte que les estratègies proposades són totalment conformes a la normativa de la llengua: ús del tractament *vós* i de paraules aglutinants, feminització de càrrecs sempre que sigui possible morfològicament i utilització de paraules neutres i dobles. La qüestió no és, doncs, si es poden fer servir aquests recursos, sinó més aviat com utilitzar-los perquè siguin compatibles amb la correcció estilística en català. Aquesta és sens dubte la posició del Manual sobre aquesta qüestió, però és una llàstima que no s'hagi pogut explicar de manera més adient.

El segon bloc (p. 17-29) tracta diferents qüestions gramaticals que no són exclusives del llenguatge administratiu (l'ús del gerundi, l'expressió de les condicions, els dítics *en* i *hi*, etc.), així com prescripcions d'abast més estilístic, com ara la preferència per l'ús de la veu activa en comptes de la passiva i les estructures d'obligació.

El bloc següent (p. 31-48) analitza els aspectes convencionals, és a dir, els requisits formals que s'apliquen en la preparació de documents escrits en l'àmbit administratiu: l'expressió de la data, el tipus de lletra (rodona, cursiva i negreta), l'ús de majúscules i minúscules i la formació d'abreviacions (abreviatures, sigles, acrònims i símbols). S'ha seguit la classificació de les prescripcions dels manuals d'estil en català, principalment de Pujol i Solà (2009) i Mestres *et al.* (2009), que parlen respectivament de *convencions editorials* i *aspectes*

¹ Per a una panoràmica d'aquestes obres de referència, vegeu Mestres i Trias (2015).

² A la pàgina 7, quan es presenten els dos principis fonamentals de la redacció jurídica, es parla d'un *principi d'objectivitat*, però després, quan es desenvolupen aquests principis, l'epígraf corresponent (punt 1.2, pàg. 10) fa referència a un *principi de formalitat*, segons el qual els «textos jurídics han de tenir un to neutre i objectiu». Es pot pensar que *objectivitat* i *formalitat* són emprats en aquest cas com a sinònims, però potser hauria estat preferible un ús més coherent de la terminologia al llarg d'aquesta secció.

³ El Manual preconitza la forma *vós* en comptes de *vostè*. La justificació d'aquest ús coincideix en part amb la que es descriu a la Gramàtica de l'IEC per als usos juridicoadministratius, car es tracta d'una forma associada a un grau de distanciament menor que el que implica la forma *vostè* (IEC, 2016: 196). El Manual hi afegeix el costum, ja que és la forma que fa servir normalment l'Administració andorrana.

convencionals per fer referència a les qüestions formals “que cal tenir en compte en l’edició d’un treball” (Mestres *et al.* 2009: 91). Aquesta classificació simplifica la distribució de prescripcions entre ortografia usual i ortografia tècnica que proposa Martínez de Sousa (2014) per al castellà, més analítica però menys pràctica per al redactor administratiu. Pel que fa al desenvolupament de les formes catalanes pròpies de les administracions del Principat d’Andorra, cal esmentar les recomanacions sobre l’ús de majúscules i minúscules referides a professions, noms d’institucions, òrgans de gestió, textos normatius, documentació judicial i noms de lloc⁴, així com una interessant llista d’abreviacions que conté entrades referents a institucions, entitats, instruments jurídics, llocs i tractaments protocol·laris andorrans⁵. L’obra conclou amb instruccions sobre l’expressió dels noms de lloc andorrans i una llista d’errors freqüents i expressions que cal corregir en català jurídic.

El *Manual de llenguatge jurídic* del Consell Superior de la Justícia del Principat d’Andorra representa, en conclusió, una interessant contribució a la configuració del llenguatge juridicoadministratiu català i és una conseqüència positiva del desenvolupament de les institucions públiques del Principat. Són notables les aportacions del Manual pel que fa a usos específics del llenguatge jurídic andorrà, com ara els tractaments protocol·laris, l’ús de les majúscules i les minúscules i la formació d’abreviacions. Trobo, però, que s’hauria d’haver incidit en altres aspectes específics en comptes de duplicar qüestions que ja es troben prou desenvolupades en altres fonts⁶. En aquest sentit, hi falta en annex un repertori de documentació administrativa aplicat a les institucions andorranes, com els que s’han fet a Catalunya (EAPC, 2007; Justícia, 2008), al País Valencià (AVL, 2016) i a les Illes Balears (Hernández *et al.*, 2006), amb una tipologia sistemàtica dels diferents documents administratius andorrans, el seu marc legal, definició i esquema textual. Aquest annex ajudaria a fer d’aquest manual una veritable obra de consulta per als operadors administratius i judicials andorrans.

Per altra banda, l’obra s’hauria d’haver preparat seguint principis bibliològics normalitzats. Tot i que la seva consulta es farà principalment per Internet, en principi no es tracta d’una font electrònica, per la qual cosa s’haurien d’haver expressat més clarament elements de referència bibliogràfica com ara l’entitat autora i editora, el lloc i l’any d’edició i l’ISBN. En aquest sentit, el Consell Superior de la Justícia ha d’ésser conscient que la seva obra no està només destinada als operadors, sinó que és una font més que hauria d’afegir-se al corpus de referència del llenguatge juridicoadministratiu català, per la qual cosa és necessari que es pugui referenciar, catalogar i esmentar correctament.

Sigui com sigui, s’ha de subratllar la valuosa aportació d’aquesta obra al context jurídic andorrà. Hem d’esperar que només sigui el principi d’una reflexió més àmplia sobre el desenvolupament i la configuració del llenguatge jurídic català al Principat d’Andorra.

Referències:

Acadèmia Valenciana de la Llengua (2016). *Manual de documentació administrativa*. 2a ed. València: Publicacions de l’Acadèmia Valenciana de la Llengua.

Departament de Justícia (2008). *Curs de llenguatge jurídic* (2a edició). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Duarte i Montserrat, Carles; Alsina, Àlex; Sibina, Segimon (2002). *Manual de llenguatge administratiu* (6a edició). Barcelona: Escola d’Administració Pública de Catalunya.

⁴ El Manual aplica les convencions generalitzades en el llenguatge administratiu català (Jiménez-Salcedo, 2017) a les realitats institucionals andorranes: la minúscula inicial per a les professions i càrrecs (*copríncep, cònsol major*), la majúscula inicial per als noms i adjectius que formen part de la denominació d’una institució o d’un òrgan de gestió (*Consell Superior de la Justícia, Consell General, Ministeri d’Ordenament Territorial*), la majúscula inicial per a la paraula que encapçala la denominació no genèrica d’un text normatiu (*Llei qualificada de la justícia vs. Les lleis penals estableixen la gradació de les penes*) i la minúscula inicial per a la documentació judicial tret de les sentències específiques (*recurs contenciós administratiu vs. Sentència 25/2016*)

⁵ Aquesta llista completa la Llista d’abreviacions de Justícia (2008), referida principalment a unitats vinculades al dret de Catalunya i d’Espanya.

⁶ Les prescripcions sobre l’estil administratiu ja es troben a Duarte, Alsina i Sibina (1998) i, de manera general, a Mestres *et al.* (2009). Ultra la font normativa (IEC 2016), les qüestions gramaticals referides per aquest manual poden resoldre’s mitjançant la consulta de nombroses fonts; la més accessible n’és sens dubte l’Optimot.

Escola d'Administració Pública de Catalunya (2007). *Material didàctic per a cursos de llenguatge administratiu* (4e edició). Barcelona: Generalitat de Catalunya.

Hernández Terrassa, Francesca [et al.] (2006). *Llibre d'estil del Govern de les Illes Balears*. Palma de Mallorca: Presidència del Govern de les Illes Balears.

Institut d'Estudis Catalans (2016). *Gramàtica de la llengua catalana*. Barcelona: Institut d'Estudis Catalans.

Jiménez-Salcedo, Juan (2017). L'ús distintiu de la majúscula en llengua catalana: anàlisi d'un corpus de fonts convencionals aplicable a la redacció juridicoadministrativa. *Revista de Llengua i Dret*, (68), 117-142.

Martínez de Sousa, José (2014). *Ortografía y ortotipografía del español actual* (3a edició). Gijón: Ediciones Trea.

Mestres i Serra, Josep M. [et al.] (2009). *Manual d'estil. La redacció i edició de textos* (4a edició). Vic: Eumo.

Mestres i Serra, Josep M.; Trias i Freixa, Mireia (2015). Qualitat i fiabilitat de les obres de referència general per a la correcció de textos. *Revista de Llengua i Dret*, (63), 13-49.

Optimot [recurs en línia]. Barcelona: Generalitat de Catalunya. Consultat el 22 de juliol 2018, a <http://aplicacions.llengua.gencat.cat/llc/AppJava/index.html>

Pujol, Josep M.; Solà, Joan (1995). *Ortotipografia: Manual de l'autor, de l'editor i el dissenyador gràfic* (4a edició). Barcelona: Educaula.